



Handläggare  
Irene Sivertsson  
Dok.ansvar/Godkänd/Projektägare  
Jan Olov Westerberg  
Organisation/Område  
SFV Skog

## Yttrande över Hyggesfritt skogsbruk – Skogsstyrelsens definition

Ert diarienummer 2020/3733

### Inledning

Statens fastighetsverk (SFV) har mottagit inbjudan till yttrande över remissversionen av Hyggesfritt skogsbruk – Skogsstyrelsens definition.

### SFV:s uppdrag och fastigheter

SFV ansvarar för att förvalta en viss del av statens fasta egendom. Verket ska inom sitt uppdrag bidra till ett hållbart byggande och en hållbar förvaltning. SFV förvaltar en sjundedel av Sveriges yta och cirka 3 000 byggnader. Många av SFV:s objekt är statliga byggnadsminnen med skyddsföreskrifter.

SFV:s skogsmark förvaltas i enlighet med den strategi för hållbart skogsbruk som tagits fram i ett särskilt regeringsuppdrag och redovisades till regeringen årsskiftet 2016/2017.

SFV förvaltar knappt 300 000 hektar produktiv skogsmark som är beståndsindeldad för skogsbruk. Av denna areal är ca 57 000 ha frivilligt avsatt för naturvård och resterande 240 000 ha klassat som produktionsskog.

SFV förvaltar ytterligare ca 400 – 500 000 ha produktiv skogsmark i naturreservat eller skog som inte är indelad för skogsbruk.

### Sammanfattning

SFV välkomnar Skogsstyrelsens förslag att definiera begreppet hyggesfritt skogsbruk. Vi tycker att definitionen i sig är bra. När det gäller **begreppets konkretisering** har vi dock några synpunkter:

- Vi anser att maxstorleken på luckorna ska ändras till 0,5 hektar.
- Vid skärmställning anser vi att minimibegränsningen inte ska kopplas till virkesförrådsdiagrammet (§5-kurvan) utan definieras som ett antal träd per hektar, i likhet med vad som gjort i skärmställningsfasens slutskede (då angivet till minst 25 träd per hektar).

Vidare vill vi lyfta **kommunikationsaspekten**, vilket vi anser är mycket viktigt:

- Definitionen måste vara lättkommunicerbar och dessutom lätt att förstå. Att i det läget hänvisa till ett virkesförrådsdiagram (framtaget i ett helt annat syfte) som inkluderar begrepp som grundytavägd medelhöjd och virkesförråd i form av skogskubikmeter per hektar är opedagogiskt. För gemene man inklusive de flesta naturintresserade är detta obegripligt. Utifrån detta perspektiv förordar vi därför att skärmställningens minimibegränsning ska definieras som ett antal träd per hektar (se punkt ovan).

En vidare diskussion kring de **långsiktiga effekterna** av hyggesfria metoder vs friluftsområden bör lyftas:

- Flera av metoderna gynnar på sikt sekundärträdslag och missgynnar pionjärträdslag. Denna diskussion borde tas upp då vi vet att bland de mer attraktiva friluftsmiljöerna så nämns ofta pionjärträden, det vill säga fina tall-, björk och aspskogar.

## SFV:s synpunkter

### Synpunkter på miniminivån vid skärmställning utifrån §5-kurvan

Som SFV uppfattar det blir kraven på skärm alldeles för högt ställda, så pass höga att föryngringen och planttillväxten för nästa trädgeneration riskerar att hämmas rejält. Frågan är om skärmställning överhuvudtaget kommer att vara intressant på till exempel svagare tallboniteter i norra Sverige, inom ramen för hyggesfritt? Det högt ställda kravet torde även innebära att fler utglesande huggningar behöver göras vilket ger en metod som är avsevärt mer resurskrävande.

Paragraf 5-kurvan som det hänvisas till visar när man är tvingad att iscensätta en föryngringsinsats, men vid en skärmställning av denna art är ju föryngringsinsatsen redan iscensatt och frågan är varför den nivån då är intressant?

Begreppet hyggesfritt har till stora delar uppkommit som en reaktion på kala hyggen. Hyggen med fröträdsställningar har sällan eller aldrig kritiserats i likhet med kala hyggen. Fröträdsställningar har även i flera attitydundersökningar upplevts som positiva skogsmiljöer för friluftsliv med betydligt högre ranking än naturskogsartade skogar.

Tråkigt nog har skogsvårdslagets föryngringskrav, högt betetryck, den ökande risken för stormfällning m.m. bidragit till att de flesta markägare vänt sig från metoden med fröträdsställningar och istället satsat på kalavverkning och plantering. Vi anser att en fröträdsställning med hyfsad täthet på tallmarker (enligt befintliga rekommendationer) under föryngringsfasen ska inkluderas i begreppet (kal)hyggesfritt. Vi tror att både allmänhet och de naturvärden som finns kopplade till trädkontinuitet då kan bevaras, och det finns egentligen inga vetenskapliga belägg som motsäger detta. Vi noterar också att man i Finland utgår från miniminivåer av antal fröträd som är av samma storleksordning vad gäller skärmtäthet i det de kallar plockhuggning, även om det uttrycks i grundytta istället för stamtäthet. Där är minimikravet satt till mellan 5 och 10m<sup>2</sup>/ha.

När det gäller upplevelsesidan så noterar vi att nu när SKS i år går ut med en ny broschyr och informerar skogsägare om hyggesfritt skogsbruk så illustreras den skärm som ska lämnas med en bildserie på sidan 23. Vi noterar också att om vi utgår från bild som om ska illustrera målbilden i föryngringsskedet så indikerar denna ett betydligt lägre stamantal. Om vi utgår från att tallarna i bilden är 25 m höga så rör det sig om ca 50 träd per hektar i bilden, om vi tänker att de är 20 meter höga så rör det sig om 70 träd per hektar! (Detta under förutsättning att det rör sig om kvadratiska ytor som illustreras). Så nivån för vad som upplevs som skog utan hyggen torde kunna sänkas betydligt under §5-kurvans nivå.

Även om det sociologiska perspektivet dominerat vill vi lyfta fram de hyggesfria metodernas betydelse för "kontinuitetsarter". Dessa arters förekomst är avhängigt vissa substrats förekomst över tid i landskapet. Det vi främst vill hantera i det hyggesfria brukandet är förekomsten av mogna/äldre träd på platsen. I det lagda förslaget styrs det delvis av virkesförrädsdiagrammet, delvis av kravet på antalet träd som ska lämnas kvar i slutfasen av en skärmställning. Vad dessa kontinuitetsarter kräver vet vi inte med säkerhet. Men utifrån några skogshistoriska studier på SFV:s marker i Norr- och Västerbotten så vet vi att i några

av de finaste "naturskogsreservaten", bland annat i stora områden av Jelka-Rimakåbbå så hade vi så pass låga virkesförråd som 10–30 m<sup>3</sup> per hektar i början av 1900-talet. Det var med andra ord hårt exploaterade skogar med ett virkesförråd långt under §5-kurvan. Något vi dag skulle ha betraktat som skogsrester. Detta ledde dock till en låg virkesproduktion och att inget skogsbruk har varit aktuellt i dessa områden under mycket lång tid. Det var först vid senaste sekelskiftet, då de samtidigt uppmärksammades av den ideella naturvården och länsstyrelsernas naturvårdsenheter för sina höga naturvärden. Vi vill därför hävda att det föreslagna virkesförrådsdiagrammet inte har någon naturvårdsbiologisk relevans som en nödvändig miniminivå för vad som alltid måste finnas. På något ställe anger SKS att "§5-kurvan ses som gräns för när trädkontinuiteten bryts". Vi ifrågasätter detta påstående och menar att det helt saknar vetenskapliga belägg. När det gäller till exempel mängden mykorrhizasvampar så är de mycket starkt kopplade till trädens näringsupptagande rotbiomassa och oss veterligt finns ingen definitiv tröskelnivå då arterna försvinner som är kopplade till §5-kurvan.

#### Synpunkter på definitionen av hygge

SFV anser att definitionen bör lyda "Ett hygge är föryngringsavverkad kal skogsmark som är större än 0,5 hektar och där det finns en återväxtskyldighet." Valet av 0,5 hektar föranleds dels av att luckhuggning på svaga tallmarker bör kunna vara upp till 0,5 hektar stora för att åstadkomma tillräckligt med konkurrensfri hyggesyta för återväxten, dels av att det är vid denna ytstorlek som anmälningsplikt för föryngringsavverkning inträder. Vi kan dock tänka oss att denna hyggesdefinition regionaliseras eller kopplas till skogstyp/ståndort om det anses nödvändigt.

#### Synpunkter kommunicerbar definition

Vi noterar att myndigheten beskriver det som ett arbete närmast dominerat av ett sociologiskt perspektiv. Vi inser att detta är en viktig aspekt och vi anser därför att det är av yttersta vikt att definitionen ska vara lätt att kommunicera och gestalta. Som en del i detta förordar vi därför stamantal före virkesförrådskurvan. Vi noterar att Skogsstyrelsen i sin nyligen publicerade broschyr om hyggesfritt skogsbruk i första hand lyfter fram stamantal. Nämnade virkesförrådsdiagram finna visserligen med, men enbart i avsnittet om hyggesfria metoders koppling till lagen.

#### Synpunkter på de hyggesfria metodernas användning i friluftsområden

På ett ställe i rapporten anges att "Det finns inga större motsättningar som diskuteras angående hyggesfritt skogsbruk och dess betydelse sociala värden och friluftsliv". SFV anser att för flera av metoderna så finns uppenbara motsättningar med tanke på att flera av metoderna på sikt starkt gynnar sekundärträdsdrag och missgynnar pionjärträdsdrag. Denna diskussion borde lyftas då vi även vet att bland de mer attraktiva friluftsmiljöerna så finns högstammiga tall-, björk och aspskogar. Beståndstyper som knappast skapas genom nämnda hyggesfria metoder. Vi bedömer till exempel inte att rapportframsidans översta bild med ovan nämnda trädsdrag är ett resultat av hyggesfritt skogsbruk. De långsiktiga effekterna av hyggesfria metoders effekter på skogens struktur och variation bör diskuteras mer grundligt innan de börjar användas i större utsträckning framförallt i rekreationsområden. Om inte förr så behöver detta diskuteras i det omtag rörande en bättre definition som SKS föreslår om 5 år.



Projektnummer

Datum

Yttrande

Diarienummer

Sida

2021-05-10

0692/21

4 (4)

Objektnummer

Er beteckning

2020/3733

## Beslut

I detta ärende har fastighetsdirektör Jan Olov Westerberg beslutat. Fastighetschef Lars Lodin har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också naturvårdsspecialister Per Linder och Irene Sivertsson deltagit.

Beslutande

Föredragande

Jan Olov Westerberg  
fastighetsdirektör

Lars Lodin  
fastighetschef